

GLEDALIŠKI LIST

SEZONA

1924/25

ŠTEVILKA 3

IZDAJA UPRAVA
NARODNEGA
GLEDALIŠČA
V LJUBLJANI

Zahtevajte povsod
čevlje
z znamko

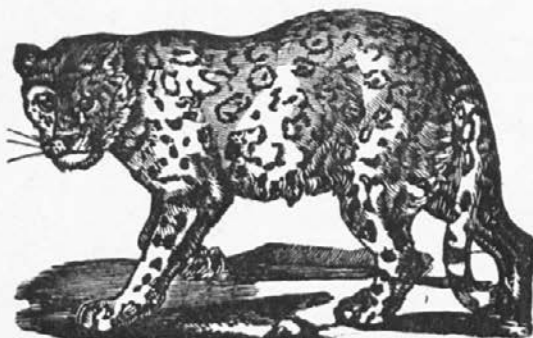

tovarne
Peter Kozina & Ko.
Tržič

Glavna zaloga v Ljubljani, Breg šte. 20
Aleksandrova cesta šte. 1 Prešernova ulica (Seljak)
Podružnica v Zagrebu, Račkoga ulica 3

Filip Bizjak

krznar
Gospodsvetska cesta 13
Kolizej
se priporoča za vsa
krznarska dela.
Velika zaloga vsako-
vrstne kožuhovine.

A. & E. SKABERNĚ

Ljubljana, Mestni trg št. 10
Manufakturna in modna trgovina
Solidna postrežba

Najfinejša svetlobna telesa

za stanovanja, vile, banke, bare, kina itd. kakor:
lestence, namizne in stoječe svetiljke itd. itd.
v vsakem poljubnem slogu, tudi po doposlanih načrtih, izdeluje v
kovini, lesu, svili, steklu itd. edina jugoslovenska

Svetlobna industrija „VESTA“.

Naročila samo na atelje „VESTA“, Ljubljana, Rolodvorska ul. 8/I.

SPORED.

DRAMA.

Začetek ob 8. uri zvečer.

Torek,	28. oktobra	Zaprto.	
Sreda,	29. "	Šest oseb išče avtorja . . .	Red E
Četrtek,	30. "	Zora, dan, noč	Izven
Petek,	31. "	Zaprto.	
Sobota,	1. novembra	Hamlet	Izven
Nedelja,	2. "	Šest oseb išče avtorja . . .	Izven
Ponedeljek,	3. "	Moč teme	Red F

OPERA.

Začetek ob pol 8. uri zvečer.

Torek,	28. oktobra	Rusalka , slavnostna predstava	Izven
Sreda,	29. "	Zaprto.	
Četrtek,	30. "	Netopir	Red B
Petek,	31. "	V vodnjaku — Cavalleria rusticana , debut tenorista g. Ado Dariana	Red A
Sobota,	1. novembra	Rusalka	Izven
Nedelja,	2. "	Carjeva nevesta . Ljudska predstava ob znižanih cenah.	
Ponedeljek,	3. "	Zaprto.	

Kdor ima veselje do fine obleke, mora kupiti blago, kakršno prodaja najceneje le

Drago Schwab
Ljubljana

Šestero oseb išče avtorja.

Komedija v zarodku. Spisal Luigi Pirandello.
Poslovenil Ivo Šorli.

Režiser gledališča	Šest
Člani gledališča {	Levar
	Danilo
	Drenovec
	Gregorin
	Cesar
	Medven
Članice gledališča {	Rogozova
	M. Danilova
	V. Danilova-Balatkova
	Ježkova
	Juvanova
	Rakarjeva
Inspicient	Smerkolj
Suflerka	Povhetova
Odrski mojster	Leben
Razsvetljač	Premk
Rekviziter	Košič
Vratar	* * *

Osebe, ki iščejo avtorja:

Oče	Rogoz
Mati	Wintrova
Pastorka	Nablocka
Sin	Skrbinšek
Deček	* * *
Deklica	* * *
Gospa Pacetova	Medvedova

Vrši se podnevi na pozornici dramskega gledališča.

TEODOR KUNC

DAMSKA KONFEKCIJA

LJUBLJANA, Mestni trg 14 (Pod Trančo 2)

Zaloga izgotovljenih kostumov, toalet in bluz ter kožuhovine, modnega blaga, svile itd. — Izdelujejo se po meri angleški kostumi, plašči, francoske toalete in bluze ter vsa v to stroko spadajoča dela.

Zora – dan – noč.

Komedija v treh dejanjih. Spisal Dario Niccodemi.
Poslovenil E. Kralj.

Režiser : J. OSIPOVIČ.

Ana	Šaričeva
Mario	Kralj
Oče	Šest
Mati	Rakarjeva
Sestrica	Vida
Sobarica	Ježkova
Pavolino	Jan
Psi	* * *

Godi se na vrtu dandanes.

Najfinejši pisemski papir priporoča
M. TIČAR LJUBLJANA
SELENBURGOVA UL.

IVAN BOGATAJ, Ljubljana
KONGRESNI TRG ŠTEV 19, POLEG NUNSKÉ CERKVE
Instalacije: Telefonske centrale, hišni telefoni, zvonci in električna razsvetljava.
Trgovina in zaloga: Instalacijski material, motorji, telefonski aparati, moderni lestenci in svetiljke.
Telefon štev. 3.

Ne zamudite obiskati **tvrdko**
A. ŠINKOVEC nasl. K. SOSS
Ljubljana, Mestni trg 19.

Vedno novosti za dame in gospode.

☛ Cene konkurenčne. ☛

Moč teme

ali

En prstek zapleten, ves ptiček izgubljen.

Drama v petih dejanjih (šestih slikah).

Spisal Lev Nikolajevič Tolstoj. Poslovenila M. Govekarjeva.

Režiser: J. OSIPOVIČ.

Pjotr, imovit kmet	Rogoz
Anisja, njegova žena	Juvanova
Akulina, Pjotrova hči iz prvega zakona	Rogozova
Anjutka, druga hči	Gorjupova
Nikita, hlapec	Levar
Akim, Nikitin oče	Šest
Matrjona, njegova žena	Rakarjeva
Marina	Wintrova
Semjon Matvejevič	Plut
Mitrič	Cesar
Snubec	Drenovec
Kuma	Ježkova
Marfa	M. Danilova
Prva } deklica {	Vida
Druga }	Slavčeva
Voznik	Jerman
Kum	Sancin
Narednik	Smerkolj

Gostje, kmetje, kmetice, narod.

Na toaletni mizi vsake dame naj služi kot okrasek najboljša in
 najstarejša **KOLINSKA VODA** z zaščitno
 originalna znamko

Johann Maria Farina, gegenüber dem Jülichs-Platz,

ki si je tekom enega stoletja pridobila in obdržala svoj svetovni
 sloves. Dobiva se v vseh drogerijah in parfumerijah.

Zastopstvo v drogeriji „Adrija“, Ljubljana, Šelenburgova
 za Slovenijo ulica šte. 5.

Slavnostna predstava na dan češkoslovaškega narodnega praznika.

Rusalka.

Lirična pripovedka v treh dejanjih napisal Jaroslav Kvapil, uglasbil Ant. Dvořák, poslovenil F. Marolt.

Dirigent in režiser: F. RUKAVINA.

Princ	Jiranek — Kovač
Tuja knežna	Thalerjeva
Rusalka	Rozumova — Vanečkova
Povodni mož	Betetto
Čarovnica	Sfiligojeva
Logar	Mohorič
Kuharček	Ribičeva
Prva gozdna vila	Korenjakova
Druga gozdna vila	Šebrova
Tretja gozdna vila	Ovsenikova
Lovec	Perko

Spremstvo princa, gostje, gozdne vile in rusalka.

Veletrgovina z železnino in poljedelskimi stroji

— **FR. STUPICA** —

Ljubljana, Gosposvetska cesta šte. 1.

Zaloga smodnika in drugega razstreliva, vžigalnih kopic in vrvic.

Gospodinjsko orodje, kuhinjska posoda, štedilniki, peči, železno pohištvo, razno okovje, vodovodne cevi, nosilke, tračnice, armature, fitingi, črpalke, jermeni, železne blagajne.

V. BEŠTER ATELJE „HELIOS“

Oglejte si slike, izdelane v najmodernejšem slogu!

Aleksandrova cesta 5. Telefon interurb. 524.

EN GROS

KONFEKCIJA

→ **LASTNA** →

IZDELAVA

EN DETAIL

„ELITE“ D. Z. O. Z.

Ljubljana, Prešernova ulica šte. 9

Največja konfekcijska trgovina

Mojstrsko krojena damska in moška oblačila

Netopir.

Opereta v treh dejanjih. Po Meilhacovem in Halevy-jevem
„Reveillon“ spisala C. Hafner in R. Genée.

Uglasbil Johann Strauss.

Dirigent: A. NEFFAT.

Režiser: P. DEBEVEC.

Gabrijel pl. Eisenstein, rentier	Peček
Rozalinda, njegova žena	Lovšetova
Frank, ravnatelj jetnišnice	Danilo
Knez Orlovski	Sfiligojeva
Alfred, njegov pevski učitelj	Kovač
Dr. Falke, notar	Šubelj
Dr. Blind, odvetnik	Mohorič
Adela, sobarica pri Rozalindi	Thalerjeva
Ali Bey, Egipčan	Marolt
Ramuzin, poslaniški atašé	Lumbar
Murey, Amerikanec	Meglič
Cariconi, španski igralec	Erklavec
Frosch, sodni sluga	Zupan
Ivan, knezov komorni sluga	Vovko
Ida	Mira Danilova
Melanija	Mencinova
Sidi	Ramšakova
Felicita	Jeromova
Faustina	Korenin - Zikova

Prvo dejanje se vrši pri Eisensteinovih; drugo dejanje v palači kneza Orlovskega; tretje dejanje v pisarni jetniškega ravnatelja. Ples v drugem dejanju: J. Strauss: Povesti iz dunajskih logov. Naštudiral baletni mojster A. Trobiš. Plešejo: Svoboda, A. Trobiš in baletni zbor.

Vsakovrstne informacije
dobavlja informačni zavod
Drago Beseljak v Ljubljani
Židovska ulica šte. 5.

V vodnjaku.

Komična opera v 1 dejanju po besedilu Karla Sabine.
Uglasbil Viljem Blodek. Poslovenil Pavel Debevec.

Dirigent: A. BALATKA.

Režiser: P. DEBEVEC.

Veruna	Sfiligojeva
Lidunka	Rozumova
Vojtek	Banovec
Janek	Zupan

Fantje in dekleta. Godi se na kresni večer na Češkem.

Cavalleria rusticana.

Opera v 1 dejanju. Besedilo po Vergovi drami
napisala Targioni-Tozzetti in Menasci. Uglasbil Pietro Mascagni.

Dirigent: A. NEFFAT.

Režiser: P. DEBEVEC.

Santuzza.	Thalerjeva
Lola.	Korenjakova
Turiddu	Ado Darian k. g.
Alfio	ing. Cvejič – Zathey
Lucia	Smolenskaja

Vaščani, vaščanke. – Godi se dandanašnji v Siciliji.

Prvi, najstarejši specialni
strokovno-tehnični atelje
za črkoslikarstvo se naj-
topleje priporoča za sli-
kanje napisov na steklo,
kovine, les, zid itd. itd.

PRISTOU & BRICELJ
LJUBLJANA

Aleksandrova cesta 1 Telefon 908

MANUFAKTURA,
GALANTERIJA,
USNJE, najboljše
kakovosti

„**DANICA**“
Majzelj & Rajšelj
Ljubljana, Turjaški trg 1

CENE NAJNIŽJE,
POSTREŽBA
TOČNA
IN SOLIDNA

Carjeva nevesta.

Opera v štirih dejanjih. Uglasbil N. Rimsky-Korsakov.

Dirigent: A. BALATKA.

Režiser: F. BUČAR.

Vasilij Stepanovič Sobakin, novgorodski

trgovec Betetto – Zupan

Marfa, njegova hči Rozumova

Grigorij Grigorjevič Grjāznoy ing. Cvejič – Popov

Grigorij Lukjanovič Maljuta Skuratov Pugelj – Zathey

Bojar Ivan Sergejevič Lykov Banovec

Ljubaša Sfiligojeva –
Thierry-Kavčnikova

Jelisej Bomelij, carjev zdravnik Mohorič

Domna Ivanovna Saburova, trgovčeva
žena Ribičeva

Dunja, njena hči, Marfina prijateljica Ropasova

Petrovna, gospodinja pri Sobakinovih Mišičeva

Carjev kurjač Perko

Sobarica Jeromova

Opričniki, pevci, pevke, bojarji in bojarke, godci, sobarice, slugi
in narod.

Dejanje se vrši v Aleksandrovski Slobodi (vaško predmestje
Moskve) v jeseni leta 1572.

J. WANER

LJUBLJANA, Sv. Petra cesta 19

priporoča najmodernejšo obdelano kožuho, kakor tudi barvanje
lisičjih in drugih kož; sportne čepice in moške klobuke. Sprejema
vsakovrstno kožuho čez poletje v shrambo in v popravilo

Opero, opereto, svetovne pevce, moderne plesne Vam proizvaja
dober

=gramofon=

A. Rasberger, Ljubljana

Sodna ulica števil. 5.

„Če se bo razvijal naš narod vedno vsaj v taki moči, kakor se je razvijal od prvega svitanja misli Narodnega gledališča do njenega uresničenja, se prav gotovo izpolnijo nekoč vse te sanje in nade, ki si jih obetamo od daljne bodočnosti: zasveti in vstane nam naš narod nekoč spet v taki moči in slavi, kakor je stal v svojih najlepših dneh!“

*Fr. Ad. Šubert v uvodu k svojemu monumentalnemu delu
„Národní divadlo v Praze 1881“.*

ANTON DVOŘÁK:

Rusalka.

To krasno delo je zložil mojster Dvořák na besedilo lirične pravljice Jaroslava Kvapila. Poje nam o mistični ljubezni, o skrivnostnem življenju v gozdu, na jezeru in njegovih bajnih prebivalcih.

Rusalko je odel Dvořák z bajnim plaščem čudečih se akordov, pravljичnih zvokov, prihajajočih iz meglene daljave in izgublajočih se v toplem gozdnem mraku. Njeni sladki kantileni je vdihnil bogato življenje, ki se pretaka v borbi, sreči, otožnosti in obupu ter se konča v veličastnem miru smrti, v neskončnem akordu narave.

Glasba te opere je ena sama velika simfonija, prepojena z barvami in z motivičnim bogastvom, ki bi lahko dalo materiala za tri opere. Mehke, melanholične pesmi Rusalk, otožno petje povodnega moža, strastni in obupni prinčevi klici, demonične apostrofe, čarovnice, brutalni, človeški izlivi kneginje, lahkotno rajanje gozdnih vil, oddaljeni, z vetrom prihajajoči zvoki rusalk-sestric — vse to se staplja v divno tajno fantazijo, da te omamlja in uspava v pravljичne sanje. A. B.

* * *

VSEBINA. I. dej.: V toplem večeru, ko rajajo gozdne vile, sedi Rusalka na vrbi in toži mesecu in povodnemu možu o svojem hrepenenju za princem. Zeleni povodnjak jo svari pred ljudmi, katerim ne moreš ničesar verjeti, Rusalka ga ne posluša in prosi čarovnico pomoči. Ta izpremeni Rusalko v deklico — človeško bitje — toda prekletstvo večnega molka jo spremlja v novo življenje... Če pa bi se vrnila, ne sme več v družino rusalk, temveč se izpremeni v smrtonosno luč, blodečo po močvirju. — Princ pride na lov in najde v gozdu to krasno nemo bitje, jo vzljubi in jo odpelje v svoj grad.

II. dej.: Princ čuti mraz tega čudežnega bitja in ne pojmuje ljubezni svoje mrzle krasotice. Tuja kneginja ga ščuva proti njej, kuharček in grajski logar šepečejo o nji čudne stvari... Princ podleže vsem tem intrigam in zavrže Rusalko. Ona se vrne k povodnemu možu in v svoj rodni gozd.

III. dej.: Preročanska kletev čarovnice se uresniči... Slutnje povodnega moža ravnokotno... Rusalka prinaša smrt vsakomur, ki pride do nje. Princ hira od hrepenenja po njej... čarovnica zapodi logarja in kuharčka, ki sta prišla iskat leka za bolnega princa... Končno pride, od čudne moči gnan, princ sam v gozd in umre v naročju Rusalk.

Dario Niccodemi.

Nahajaš se v sredini Milana. Tu se ti ponosno dviga slavni Dom, tu se ti pod mogočnimi Gallerijami v vsem svojem sijaju šeta milanska eleganca, tu te obdajajo velika gledališča: Scala, Filodrammatici, Manzoni itd. Od tu zaviješ samo par ulic in prideš do poslopja, kjer se nahaja patron vseh avtorjev: „Società degli autori“. Stopiš še par korakov preko dvorišča, pa se nahajaš pred Niccodemijevo garažo. Sprejme te šofer, ki je slučajno tam, in te javi. Neka dama odpre vrata v stanovanje. V medli svetlobi si na hodniku, ki je ves pobarvan s temnordečo oljnato barvo. Da, celo preproge so rdeče. Na stenah pa visi vse polno originalov, majhnih in velikih. Dama te s tipično italijansko vljudnostjo povabi, da vstopiš. Zaviješ na desno po stopnicah v biblioteko. Tu moraš nehote vzdikniti. Ni čuda. Vse štiri velike stene so obdane od samih velikih težkih knjig, starinsko vezanih, ki s pohištvom tvorijo krasen renesančni kabinet. To je Niccodemijev laboratorij. Tik kabineta se nahaja dolga veranda, ki je tudi spremenjena v knjižnico, da se ti končno zdi, da si zakopan v same knjige.

* * *

Med redke sodobne srečne italijanske gledališke avtorje, ki so si s peresom ustvarili svoj raj na zemlji, spada avtor prelepe komedije „Zora, dan in noč“, Dario Niccodemi.

Njegov „Scàmpolo“, ki je pred kratkim v Rimu doživel in slovesno praznoval svojo tisočo uprizoritev — in to samo v Italiji — je ponesel Niccodemija daleč ven v širši gledališki svet. Zdaj ga že ni nikjer teatra, kjer bi ne bili igrali Niccodemija.

Malenkost, recimo, če ti v Varšavi v „Teatr Maly“ zabrenkajo „Zoro, dan in noč“ čitaj in piši stopetintridesetkrat in če se reprize vrstijo še nadalje.

Ali pa v Beogradu, kako fascinira njegov „Scàmpolo“. In pa njegove komedije „Senca“ — to smo videli pred kratkim pri nas v kinu — „Titan“ in „L'aigrette“. To poslednje se še spominjamo v Skrbniškovem prevodu. To so dela, ki se stalno drže na repertoarju vseh večjih gledališč.

Niccodemi ni globok literat, ne razpreza v svojih delih filozofije, ne peča se s problemi. Dramatik je, kratkomalo, po božji volji. Zna, gledališki človek je, v pravem pomenu besede, ki ti brenka na dušo in na srce, da se kar tajaš. Je pa jako dober psiholog.

Dokaz temu je ravno „L'alba, il giorno, la notte“. To je sinfonija dneva v vseh fazah, sinfonija, ki se odigrava v vseh svojih fazah v duši Ane in Maria: sinfonija občutkov. „Zora, dan in noč“ je pesem. Pesem nežne sordine, s tenčico preprežene čarobne jutranje zore, fortissimo do nesramne banalnosti grobega dne in končno pianissimo daljne, tenke, čudovite vijoline, ki te začara v poetično, romantično sentimentalno noč. Odtenki istih občutkov se porajajo, valovijo in žive v duši naših dveh junakov.

No, da, saj pravim, Niccodemi pač zna.

Kot spreten gledališki človek je Niccodemi ustanovil dramsko družbo, ki je danes ena najboljših reprezentativnih italijanskih dramskih družb. Ž njo je prepotoval Ameriko, Španijo in Portugalsko, ter s sijajnim ansamblom in krasnim repertoarjem dokazal svetu, da ima redek okus in da je človek finega in delikatnega umetniškega hotenja. Imel sem priliko gledati v Milanu, v gledališču Filodrammatici, eno njegovih predstav. Igrali so Borgesejevo dramo „L'Arciduca“. Delo je plod zanesljivega pisatelja, ima zdravo literarno vsebino, nima pa elementarne dramatične sile. Navzlic temu me je uprizoritev sama dobesedno navdušila. Tu se je namreč odražala Niccodemijeva režija. To je bilo tako dovršeno, do najzadnje potančice in nijanse izdelano in izcizelirano, da sem takoj v prvem prizoru pozabil, da se nahajam v gledališču. Imel sem priliko videti več italijanskih družb, od Zacconija do Novellija, od Tine di Lorenzo do Eme Gramatiche in, priznam, divil sem se umetnosti posameznih maddorjev, dočim je skupnost šepala na vse kraje. Tega se je pa Niccodemi ognil. Zbral je pod svoje okrilje kopico igralskih talentov in s temi čudovito operira in — naravno — tudi povsod zmaguje. In med oklepaji naj še povem, da sta v družbi dva odlična umetnika, katerima je poklonil „Zoro, dan in noč“, to sta Vera Vergani in Luigi Cimara, ki sta jo tudi prva igrala.

H koncu moje kronike naj beležim še to čudno Niccodemijevost lastnost, da je spisal enajst komedij in vse same — tridejanke. In končno, da je na repertoarju za drugo polovico sezone tudi njegov „Scàmpolo“.

* * *

Niccodemija poznamo pri nas po „Učiteljici“ in „L'aigrette“ (Perjanica), to zadnje po Skrbinškovem prevodu. E. Kralj.

Anatole France — dramatik.

(16. IV. 1844 do 13. X. 1924.)

Ko je Dioniz prosil Platona knjigo, ki bi prinesla v Sirakuze tatenski duh, mu je filozof poslal Aristofanovo delo. Ako bi bil tujec podobno naprosil Francoza, ne bi bil nihče okleval: postregel bi mu bil z A. France-om, ki se odlikuje po čisto klasični obliki, po razumu in modrosti.

„Poslednji izmed klasikov,“ kakor so ga često nazivali, se je navzlic svoji protejski mnogoličnosti vendar največ bavil z romani. Odrska umetnost se je zdela nekam varljiva in pogosto robata temu tankoumnemu logiku, temu čredniku begotnih pisanih oblakov. Pri vsem tem pa ima v svoji slovstveni prtljagi nekaj dramskih zasnutkov.

Omenimo najprej „biser“, kakor nazivlje E. Haraucourt France-ovo versificirano dramo „Korintska svatba“ (1876). Kdor utegne, naj jo primerja z Goethejevo „Korintsko nevesto“. Obe deli sta po-

tekli iz ljubezni do starogrške prosvete. France-ova drama riše spor med staro grško vero, poganstvom in novim krščanstvom, ki se bolj in bolj širi, zlasti med ženstvom; taka navzkrižja so se v tistih prvih stoletjih pojavljala v mnogobrojnih družinah in razrušila njih srečo.

Vinogradnik Hermes je ostal pogan, njegova žena Kallista in hči Daphne sta kristjanki. Daphne je zaročena s Hippijem, ki še trdi vero krivo. Kallista zboli ter obljubi Bogu, če ozdravi, da ostane hčerka Daphne devica. Ta se z veliko bolestjo vda materini želji . . . Čim pa se vrne Hippias, jo prevzame stara ljubezen. Skleneta zbežati ali pa poklekniti pred Kallisto ter jo geniti. Kallista ju preseneti v teh pogovorih in spodi mladeniča s kletvami. Daphne pa se snide z njim ponoči na grobu prednikov ter umre v njegovih rokah. Izpila je namreč otrov in prepozno dospe škof Theognis, da bi jo razrešil materine zaobljube.

Žalno igro so predstavljali pred vojno v Odéonu (drugem pariškem gledališču), potlej leta 1918. v Molièrovi hiši. Prvi uprizoritvi v Franc. komediji je prisostvoval avtor, medtem ko so nemške „goblice“ legle svoja strašna jajca nad Parizom. Hrušč siren, bomb in topov je junaško spremljal ubrane stihe. Ta anahronizem pa je celó povečal uspeh antične snovi. Gledalci so navdušeno ploskali, ploskali morda nekoliko lastni srčnosti.

Nadalje nam je navesti še „Glumo o možu, ki se je poročil z nemo ženo“. Ta saynète (špansko sainète = košček masla; slastica; kratka burka) je predelana po srčkani smešnici, o kateri je beseda v III. knjigi Rabelaisovega romana Pantagruela. Obelodanil jo je v obzorniku l' Illustration, ni pa dovolil, da bi se spravila na oder, razen pred izbrano družbo Rabelaisovcev.

Iz ljubezni do igralca Lucijana Guitryja pa je priredil za pozornico Crainquebilla, ki je izšel kot povest leta 1903. in je poslovenjen leta 1914. To je pikra satira na človeško družbo in nje izvrševalce, redarje in sodnike . . . Prav genljiva je postava ubogega prodajalca zelenjave Cr., ki zabrede po stražnikovi neumnosti v zapor in ne ve zakaj in ki bi rad pozneje, ko je izgubil (ker je bil zaprt) svoje odjemalce in prišel zbog tega popolnoma na beraško palico, zopet v ječo nazaj, a se mu ne posreči. Prvič, ko ga je policaj po krivem obdolžil, da je izustil psovko „mort aux vaches“ (smrt polipom!), so ga vteknili pod ključ, sedaj pa ko je v resnici nalašč tako zmerjal stražnika, stoječega pod plinskim svetilnikom v jesenskem dežju, ga ta kar noče slišati. Pametni policist ga samo po očetovsko posvari, da se pač ne spodobi grditi človeka, ki opravlja težko svojo službo . . . Guitry je dosegel lep uspeh.

Razni prikrajalci so že segli po France-ovih romanih in jih priredili za oder. Grofico Martin-Bellémovo in njena dva ljubimca, ki parja in športnika, iz Rdeče lilije je Vaudeville že često spravil na deske, ki svet pomenijo.

Gémier se je v Théâtru Antoine odlikoval v vlogi Silvestra Bonnarda (Crime de Sylvestre B.), pozneje tudi v romanu iz velike prekucije „Bogovi so žejni“.

Tudi glasbeniki so uporabljali France-ova besedila za svoje umotvore. Tako je Massenet poslal s svojimi sekiricami staroveško hotnico Thaido. Libreto je zložil Gallet, ki pa je izpremenil ime glavnemu junaku v Athanael, češ, Paphnuce se težko ujema s plemenitimi besedami, stikov s „puce“ in „prépuce“ pa ne more rabiti. France mu je dovolil to premembo, z dostavkom:

— Entre nous, je préfère Paphnuce!

Tudi „Kraljica Gosja Nožica“ je že pridrobnela na komično opero: vrli opat Jérôme Coignard je drobil prijetne gostolevke ter učene kolorature pred zadivljenimi poslušalci... Mimogrede bodi povedano, da sta Maurice de Marsan, oziroma Jacques Feyder spravila v kinematograf *Le Lys rouge* (1920) in *Crainquebille* (1922).

Ako pesnik P. Valéry želi, da bi kak odličen pisec po vzoru junaka Leonarda da Vinci napisal intelektualno komedijo v tem zmislu, kakor Dante imenuje svojo pesnitev Božansko komedijo, se A. France pač ne bi lotil takega posla. Ali avtor „Silvestra Bonnarda“ in „Sodobne zgodovine“ je napisal čudovito komedijo razumnikov. Še sam je nehote sodeloval pri njej in se je večkrat zdel kot ena najprikupnejših oseb. Kajti njegovi romani so polni dvogovorov o raznih vprašanjih. Kakor je Molière ustvaril več tipov, ki danes veljajo kot občna imena, tako pritiče tudi France-u slava, da je zapustil vsaj dvoje likov, dvoje imen, ki utelešata njegovim rojakom dva poklica: *Crainquebille* pomeni danes že vsakega skromnega zelenjadarja, *Bergeret* pa moža iz razumniškega življenja.

A. D.

A. Čehov in njegova žena.

Na zagrinjalu gledališča Stanislavskega, v hudožestvenem teatru v Moskvi, razprostira svoja srebrna krila galeb. Obiskovalec takoj ugane: to je galeb A. Čehova, to je svetinja in se spomni obenem na Čehovljevo dramo „Galeb“, ki je polna hrepenenja in duševne globine. Toda ne samo radi te drame zaživi ta galeb vsak večer svoje odrsko življenje; ne, govori nam na ves glas, da živi duh A. Čehova v tej hiši večno, da gospoduje pesnikova duša neprestano na ruskih odrih in da Čehov vlada v tej hiši kot skrivnostni duh še nadalje, pa naj so časi še tako burni in naj se rusko zunanje življenje in gledališka umetnost še tako spreminjata.

Ruska drama je danes strta, o tem ni nobenega dvoma. Kritične glave bodo sicer trdile, da izrazite ruske drame sploh še bilo ni. Te ne poznajo dovolj naravnost tipičnih ruskih del, ki so jih spisali Pisemski (ljudske igre), Sumarakov, Tolstoj, Andrejev, Gorki, Čirikov, Surgučev (drame) in Ostrovski, Čehov ter Juškevič (komedije). Ne poznajo velikega ruskega odrskega dejanja, ruskega dramskega sistema, ki ima svoje zakone, z eno besedo, ne poznajo ruske tragedije, ki je v življenju Rusije, v njenem narodu, v njeni preteklosti in prav tako tudi v njeni sedanjosti, dasi se sedaj še ne izraža na odru.

Ustavimo se ravno pri sedanjosti. Sedanje razmere so brezupne, sedanji ruski teater moré eksperimenti in politika, vse, kar na njem danes kakor baklja gori, jutri brez sledu ugasne in umre. Sedanja

ruska gledališka literatura je polna raket enodnevnih. Socialni motivi in tudi psihološke resnice same ne morejo tvoriti resničnega gledališča, katero ne more živeti brez zakonov življenja in brez zakonov razvoja.

K dragocenostim ruske literature ne spadajo samo povesti in humoristični spisi A. Čehova, temveč tudi njegova dramska dela. Kratkovidneži pogrešajo v njih „dramatike“! Seveda nahajamo v njih prav redko kak grom in blisk, toda koliko viharne romantike z nje lastno muziko, ki ti vzbuja vihar v duši!

Teater A. Čehova podaja izrecno notranje rusko življenje, kakršno je nekoč bilo. Kakšna pesniška sila in moč je bila, ki nam v „Črešnjevem vrtu“ slika sekanje dreves v parku, da nehote misliš: Tako bodo tudi nas, ljudi, ki smo si domišljevali, da smo gigantje, nekoč posekali... S strahom se ozreš v črešnjev vrt svoje lastne duše... Koliko misli, strahu in obupa se vzbudi pri tem v človeškem srcu! Tragika A. Čehova je notranja in zato odločno večja od glasne in bobneče zunanje tragike, ki prigrmi na koturnu na oder. Da, celó naše vsakdanje življenje je polno tragičnih momentov in bojov, dasi se jih ne zavedamo; toda v trenutku, ko se jih zavedamo, imamo že dramo, tragedijo, ki jo je A. Čehov povsod, kamor je pogledal in prisluhnil, moral najti in jo tudi našel.

Prepojena z isto čudovito tragiko so tudi pisma, ki jih je pisal A. Čehov svoji ženi Olgi in ki jih je sedaj izdala berlinska založba „Slovo“ v ruščini. V njih se zrcali ginljivo čudovit zakon, nežno razmerje med možem in ženo, med človekom in človekom, sreča, katero je vedno ogrožala notranja tragika. Olga Knipper-Čehova, ki je, kot znano, še danes članica moskovskih hudožestvenikov, je morala biti radi svojega poklica večkrat delj časa ločena od svojega moža. Gledališče in umetnost sta jo privezali nase in to ravno tedaj, ko jo je pesnik najbolj potreboval — zadnja leta svojega življenja. Šest let sta duševno skupaj živela, kot zakonca pa le kratka štiri leta; in sedaj, ko so izšla pisma, je preteklo dvajset let, odkar je pesnik za vedno zaprl oči...

* * *

Čudno je človeku pri srcu, ko čita ta pisma! Prvič predvsem, ker glasno dokumentirajo napram današnjemu strtemu ruskemu človeku — ki mu je vzeta skoro vsaka možnost, da bi mislil nase — dokumentirajo in glasno pričajo, da je véliki, plemeniti ruski človek nedvomno živel. Drugič, ker govori iz teh pisem glas, ki ne bo umolknil nikoli, glas, ki bo živel večno kakor ptičje petje, dokler bo živel misleči človek. Misli ti uhajajo v Rusijo, v samotni moskovski ženski samostan, kjer spi A. Čehov svoj večni sen. Ptice pojo tudi tu, pojo glasno pod nebo, kot da hočejo govoriti Bogu o zmagi, ki ni od tega sveta... Misli ti uhajajo k smrtni postelji pesnikovi in ta je radi groteske zelo daleč od Moskve, izven granice ruske: preprosto nemško kopališče Badenweiler, kjer je umirajoči pesnik, ki je nemščino le slabo obvladal, izgovoril po nemško zadnji dve ubogi besedici: „...Ich sterbe...“

Pisma so intimnega značaja. Povsod pa se vije po njih kot rdeča nit: tragika duševnega skupnega življenja in ločitve. Njegova

soproga si je morala deliti: tu mož, tam umetnost! Čehov, ki je hrepenel po nji, jo je moral naravnost rotiti, da naj ostane v Moskvi, ko se je zdravil v Jalti na Krimu.

„Grešiva nad seboj, ker ne živiva skupaj.“

„Imam ženo? Kje je?“

„Ne govori tako, saj nisi kriva, da ne moreš te zime prebiti pri meni; nasprotno, midva sva pametna zakonca, ki nočeva motiti drug drugega pri delu.“

„Saj ti ljubiš gledališče? Da, če bi ga ne ljubila, bi bilo to nekaj drugega...“

Karakteristično govori o svoji bolezni:

„Meni se dobro godi, manjka mi ena sama malenkost: zdravja.“

Dalje nekje pravi, da je v neprestanem boju „z bacilom, ki ga je Bog vsadil vame“...

* * *

„Striček Vanja“, „Galeb“, „Tri sestre“ in „Črešnjevci vrt“ glasno pričajo o nesmrtnosti pesnika A. Čehova. Človeka Čehova pa označajo njegova pisma: vzljubiti ga moraš, ki je bil tako preprost in pristrčen, ki je kot človek tako preprosto in pristrčno živel in prav tako tudi umrl... Galeb s srebrnimi perotmi!

F. S.

Različni repertoari.

Nar. pozorišče v Beogradu (od 1. do 22. oktobra 1924.). Drama: Ugrabljeni Sabinke (3., 12. in 19. oktobra), Maškarada na p. (4. in 19. oktobra), Čvor (5. oktobra), Othello (6. oktobra za 50letnico Lj. Stanojevića), Ne ubijaj (9., 14. in 17. oktobra), Kralj Lear (21. oktobra). Opera: Prodana nevesta (1. in 7. oktobra), Pikova dama (2., 8. in 13. oktobra), Seviljski brivec (5. in 20. oktobra), Evg. Onegin (10. oktobra), Rigoletto (11., 16. in 22. oktobra), Leteči Holandec (15. oktobra) in Manon (18. oktobra).

Nar. kazališče v Zagrebu (od 16. do 28. oktobra 1924.). Drama: Oče, Namišljeni bolnik (A. Cvijić k. g.), Kir Janja, Maškarada na p. Opera: Bohème (M. Strozzi in J. Rijavec k. g.), Hasanaginica, Baletni večer, Snjegoručka, Carska nevesta, Knez Igor (Holodkov k. g.), Aida (Holodkov in Zikova k. g.), Cavalleria rusticana (Sughova in Rijavec k. g.) in Pagliacci (M. Šimenc prvič kot Canio). — Gledališče na Tuškancu: Bajadera (Polakova k. g.), Krog (spisal Maugham), Prava Parižanka (spisal Croisset).

Nar. gledališče v Mariboru (od 1. do 22. oktobra 1924.). Drama: Pohujšanje (5. otvoritev drame, 8. in 16. oktobra), Narodni poslanec (11., 12. in 18. oktobra), Otroci (22. oktobra). Opera: Zrinjski (1. otvoritev opere, 2., 4. in 21. oktobra), Mam'zelle Nitouche (7., 9. in 18. oktobra), Carmen (15. in 17. oktobra), Rijavčev koncert (13. oktobra).

Nar. gledališče v Celju: Rokovnjači (4., 5. in 12. oktobra), Rijavčev koncert (12. oktobra), Narodni poslanec (24. oktobra, gostovanje mariborske drame) in gostovanje ljubljanske drame; „Moč teme“.

Prški Hudožestveniki so imeli 24. oktobra 1924. premiero Evripidove „Medee“, ki jo je prepesnil Merežkovsky, glasbo zložil pa Padeševski. Igrali so jo na Vinogradih, režijo in naslovno vlogo ima ga Germanova.

Stavovske divadlo igra tragično pravljico „Smrt na dopustu“ ki jo je spisal Italijan Alberto Casella.

„Bajadera“, Kalmanova opereta, je doživela 14. oktobra 1924. v Zagrebu lep uspeh.

„Božji človek“, dramo v treh dejanjih s predigro, ki jo je spisal M. Begović, je sprejela uprava zagrebškega kazališta v svoj repertoar.

Zanimive berlinske predstave: Deutsches Th.: „Mihael Kramer“, v glavni vlogi Eugen Klöpfer. Sv. Ivana (B. Shaw) v režiji Reinhardtovi in inscenaciji profesorja Strnada. Tribüne: „Der einsame Weg“ (G. Hauptmann), v glavni vlogi A. Bassermann in L. Höflich. Th. a. Königgrstr.: „Erik XIV“ (Strindberg) v glavni vlogi E. Deutsch in A. Steinrück. Kleines Th.: „Idealni soprog“ (O. Wilde) s T. Durieux in A. Sandrock. Renaissanceth.: „Terese Raquin“ (E. Zola) z I. Triesch, Th. Loos in Olgo Čehovo. Gr. Volksoper: Gostovanje ruskega baleta Diagilev. Od operet pa najbolj uspevajo „Ljubica Nj. Visokosti“ (J. Gilbert) in „Grofica Marica“ (E. Kalman).

Nekatere dunajske predstave: Državno gl.: „Kar hočete“, „Komedija zapeljavanja“, „Zimska pravljica“, „Raztrganec“, „Die fünf Frankfurter“, „Alpenkönig u. d. Menschenfeind“. Schönbr. Schlossth.: „Dr. Faust“ (R. Kralik). Drž. opera: „Bajazzo“ in „Schlagobers“, „Siegfried“, „Netopir“, „Götterdämmerung“. D. Volksth.: Sv. Ivana (B. Shaw). N. Wr. Bühne: „Kovarstvo in ljubezen“ (gostovanje Reinhardtovega ansambla). Modernes Th.: „Priatelj Teddy“ (veseloigra, sp. L. Benard in A. Rivoir, v glavnih vlogah A. Korff in Konstanze v. Linden), „Komedija besed“ (A. Schnitzler), „Commedia dell'Arte XX. st.“ (inscenirala ruska plesalka Ellen Tels). Kammerspiele: „Schloss Wetterstein“ (F. Wedekind). N. Wr. Theater: „Sanin“ (4. dej. po M. Arcibaševu dram. B. Vigny in M. Hirschmann).

„Šest ravnateljev išče komika“ je naslov solosketcha, ki ga igrajo te dni v Rolandbühne na Dunaju.

Razno.

Fran Naval. Dunajski časopis piše (N. Fr. Pr.): Vsem poznavateljem dunajske državne opere je gotovo še prav dobro v spominu ime Fr. Navala, ki je bil od 1. avgusta 1898. do 30. aprila 1902. najslavnejši član takratne dvorne opere. Izšel je iz šole J. Gänsbacherja in se pozneje učil pri raznih italijanskih mojstrih. Bil je najboljši pevec, kar jih je sploh kdaj tu pelo. Nedosegljiv pa je bil posebno kot Tamino (Čar. piščalka), Georg Brown v „Beli dami“, katero je Gustav Mahler samo radi njega stavil na repertoar, dalje kot Des Grieux, Werther in dr. Mahler ga je za težke denarje Berlinu odkupil, ga navezal na dvorno opero, pa se pozneje radi malenkosti z njim sprl. Ko se je kasneje pojavil v koncertni dvorani, je bil od Dunajčanov vedno entuzijastično sprejet. — V Rusiji se je poročil s hčerko kavkaškega magnata. Njegova gospa se je morala dati v Berlinu operirati; sedaj pa se je Fr. Naval, ki je Avstrijec, preselil na Dunaj in poučuje nadarjene učence. Stanuje: Hietzing, Pension Schönbrunn.

Dr. M. Moric poje te dni Manrica v Trubadurju na dunajski Volksoperi.

Leo Slezak. Berlinski ravnatelj Klein je razrušil pogodbo s Slezakom, češ, da umetniško premalo nudi. Tudi ne pristaja več na to, da bi Slezaku, ki je Čeh, plačeval honorar v dolarjih.

Kriza Reinhardtovih gledališč na Dunaju. Gledališče Josefstadterth. je v težki finančni krizi: mnogim članom so odpovedali, novembrske plače so izplačali le po zaslugi nekaterih mecenov (med njimi znani Castiglioni), decembrske so pa še za deveto goro. Očetu Reinhardt učitajo, da se je premajo brugal za gledališče. No, istočasno pa poročajo, da je postal M. Reinhardt častni član londonske gledališke akademije.

Dunajska cenzura pa je teatru Renaissancebühne prepovedala uprizoriti dramo „L'arciduca“, ki jo je spisal Italijan Borgese. Avtor nam slika tragedijo prestolonaslednika Rudolfa. V drami nastopa mnogo še živečih bivših osebnosti. V Milanu je imela velik uspeh, je zelo seriozna in se je avstrijski cenzuri tem bolj čuditi, ko vendar ravno sedaj na Dunaju „razkrinkavajo“ habsburžanske cesarosti.

Drama paranoika. Psihiater Gaupp (Tübingen) poroča o drami, ki jo je spisal neki paranoik. Obravnava tragedijo nesrečnega bavarskega kralja Ludovika II. in ima naslov „Wahn“. Notranje in zunanje stanje svojega junaka je avtor naslikal tako izvrstno, da pravi Gaupp: „Pesnik nam predločuje to stanje s tako verjetnostjo in prepričevalnostjo, kakršne bi se ne smel sramovati noben psihiater.“

Najmodernejši salon za dame in gospode

EMIL NAVINŠEK

šef vlasuljar slov. opere in drame v Ljubljani

Izposojevalnica gledaliških lasulj in potrebščin

„ORIENT“, družba z o. z., **Ljubljana**

Tovarna oljnatih barv, steklarskega kleja, lakov in
firneža - Zaloga pleskarskih in slikarskih potrebščin

ZAJUTRKOVALNICA

ZAJUTRKOVALNICA

T. MENCINGER

LJUBLJANA, Sv. Petra cesta št. 43

PRISTNA VINA!

NIZKE CENE!

PRIPOROČAMO VSEM KODBINAM
KOLINSKO CIKORIJO
IZVRSTEN PRIDATEK ZA KAVO

HOTEL „LLOYD“, LJUBLJANA
SV. PETRA CESTA

Prenočišča z zračnimi sobami - Izvrstna kuhinja z mrzlimi in
gorkimi jedili - Poletni krasen senčnat vrt - Točna postrežba

Sprejemajo se tudi učenke v kuhinjo

MARIJA TAUSEŠ, lastnica hotela „Lloyd“

DOBROVOLJAČKA BANKA, D.
D.

v ZAGREBU

PODRUŽNICA LJUBLJANA

DUNAJSKA CESTA ŠT. 31

TELEFON INTER. ŠT. 5 IN 720

IZVRŠUJE VSE BANČNE POSLE NAJKULANTNEJE

Nosite **P**alma

kaučuk
pete!

Boljše in cenejše
so kot usnje.

kaučuk
potplate!

Elastična hoja,
varstvo proti vlaži.

